

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Χ α ρ ᾶ   κ α ι   ἔ ρ γ α σ ί α

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Διακοπές, τέλος

Μιλούσαμε σὲ περασμένο ἄρθρο μας γιὰ τὴ δυσκολία ποὺ ἔχει ὁ νεοέλληνας νὰ στρωθεῖ στὴ δουλειά. «Γεφυρώνοντας» μάλιστα τὶς ἀργίες καὶ ἐπίσημα, ὅπως γιὰ παράδειγμα ἐκείνην τῆς Δευτέρας 14ης Αὐγούστου μεταξὺ Κυριακῆς καὶ Παναγίας, αἰωρεῖται μεταξὺ ὀκνηρίας καὶ ραθυμίας ἀνταποκρινόμενος στὸ γενικότερο κλίμα ποὺ ἐπικρατεῖ. Καὶ νὰ θέλει νὰ ἐργασθεῖ, ἢ περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα μὴ... ἐργασίας τὸν ἐμποδίζει. Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι τὶς περισσότερες φορές δὲν θέλει καὶ τώρα μάλιστα μετὰ τὴν περίοδο τῶν διακοπῶν δὲν διακόπτεται, δὲν διακόπτει... Ὁ διακόπτης λειτουργεῖ ἀπαξ, γιὰ νὰ διακόψει τὴ δουλειὰ ὅχι ὅμως καὶ τὶς διακοπές.

Παρ' ὅλες τὶς ἐσωτερικὲς διαθέσεις ἢ ψωνὴ τῆς πραγματικότητος μᾶς καλεῖ. Παρὰ τὶς παρατάσεις, τὶς ὑπεκφυγές ξαναμιπαινουμε στὴν καθιερωμένη καθημερινή ρουτίνα: δουλειά, σπίτι, σπίτι, δουλειά. Τὸ ὥραριο ὅποιο κι ἂν εἶναι, θερινό, χειμερινό, πρωινό, ἀπογευματινό, συνεχές, ἐλαστικὸ ἢ μὴ, μᾶς ὑποδεικνύει ἓνα σύνολο ὥρῶν ποὺ πρέπει πάντως νὰ δουλευτοῦν μὲ κάποια σχετικὴ ἐπίδοση ἐκ μέρους μας. Θὰ μᾶς ζητηθεῖ κάποια ἀποδοτικότητά γιὰ νὰ ἀπολάβουμε τὸν μισθό μας. Εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ δουλεύουμε ἀφοῦ δὲν ἐφευρέθηκε ἀκόμα κατὰ τρόπο νόμιμο τὸ σύστημα ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖο «ὁ μὴ ἐργαζόμενος, ἐσθιέτω» (πρὸβλ. Β' Θεσσαλονικεῖς γ' 10).

Τὸ ὕφος ἐργασίας ὑποχρεώνει

Τὴν ἀνάγκην, λοιπόν, φιλοτιμίαν ποιούμενοι ὡς δεῖξουμε ἓνα ἄλλο ὕφ ο ς γιὰ νὰ ἀκολουθήσει καὶ ἓνα ἄλλο ἤ θ ο ς ἐ ρ γ α σ ί α ς. Τὰ ἐξωτερικὰ ὅπως εἶναι γνωστὸ ἐπηρεάζουν τὰ ἐσωτερικὰ καὶ ὄχι μόνον τὰ ἐσωτερικὰ τὰ ἐξωτερικὰ. «Κλαίω γιὰτί εἶμαι λυπημένος ἢ εἶμαι λυπημένος γιὰτί κλαίω;» «Εἶμαι χαρούμενος γιὰτί γελάω ἢ γελάω γιὰτί εἶναι χαρούμενος;» Τὰ γνωστὰ ἐρωτήματα ποὺ πρέπει νὰ ἀπαντήσει μία

Ψυχολογία τῶν συναισθημάτων τίθενται καὶ στὸ χῶρο τῆς ἐργασίας. «Ἐργάζομαι γιὰτί ἔχω κέφι νὰ ἐργασθῶ ἢ ἀποκτῶ κέφι ἐπειδὴ ἐργάζομαι;»

Ἀξίζει, μὲ τὴν ἐναρξὴ τοῦ φθινοπώρου νὰ δοκιμάσουμε μιὰ καινούρια τακτική. Στους ἀνθρώπους ποὺ ἰᾶς πλησιάζουν νὰ δείχνουμε κεφάλαια, ἐνεργητικοί, δραστήριοι, ἐπίμονοι. Αὐτὸ ποὺ μπορούμε νὰ κάνουμε σήμερα νὰ μὴ τὸ ἀναβάλλουμε γιὰ αὔριο· πρόθυμοι νὰ διεκπεραιώσουμε ἀμέσως τὶς δουλειές ποὺ ἐξαρθῶνται ἀπὸ μᾶς ἀλλὰ κι ἐκείνες ποὺ μᾶς παραπέμπουν οἱ ἄλλοι λόγῳ ἀρμοδιότητός μας. Τὸ νέο σύνθημά μας ὡς εἶναι: «ἀναβάλλονται οἱ ἀναβολές».

Πόσες φορές δὲν σερνόμαστε ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο, ἄβουλοι, ἀναδλητικοί καὶ δὲν τελειώνουμε τίποτα; Ταλαιπωροῦμε τοὺς συναλλασσόμενους μὲ μᾶς γιὰ πράγματα ποὺ μπορούμε νὰ διεκπεραιώσουμε ταχέως. Πολλές φορές αὐτὸ ἔχει καταστρεῖ ν ο ο τ ρ ο π ί α ἐ ρ γ α σ ί α ς (μὴ ἐργασίας, δηλαδή). Περάστε αὔριο, μεθαύριο, μετὰ ἀπὸ τόσες ἡμέρες ἢ ἐβδομάδες. Κι ὅταν περάσει αὐτὸ τὸ χρονικὸ διάστημα πάλι τοὺς λέμε νὰ περάσουν πάλι καὶ πάλι μέχρις ὅτου νὰ ἐξαγληθῇ ἢ ὑπομονὴ τῶν «ὕπηκτων». Κι ὅλοι συνηθίζουμε ὅτι ἔτσι εἶναι τὰ πράγματα, ἔτσι πρέπει νὰ κυλᾶνε οἱ ὑποθέσεις. «Ὅσα πᾶνε κιόσα ἐρθουν».

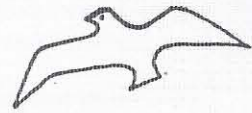
Ἔτσι εἶναι, ἂν ἔτσι νομίζετε

Γνωρίζετε, ὅμως, ὅτι δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὸ νὰ εἶναι ἔτσι τὰ πράγματα. Μόνον τότε, ἂν «ἔτσι νομίζετε, εἶναι κι ἔτσι», γιὰ νὰ θυμηθοῦμε καὶ τὸν ἰταλὸ θεατρικὸ συγγραφέα Πιραντέλλο. Ἄν νομίζετε ἄλλοιῶς, τότε μπορεῖ νὰ εἶναι κι ἄλλοιῶς. Σὲ πείσμα λοιπόν μᾶς ἀντικειμενικῆς καταστάσεως ποὺ λειτουργεῖ ἔτσι, ἐμεῖς ὡς νομίσουμε ἄλλοιῶς. Ἐξάλλου κάθε νόμισμα... ἔχει δύο ὀψεις. Τὸ πᾶν εἶναι ποιά ὀψη θὰ διαλέξεις κι ὄχι νὰ περιμένεις στὴν τύχη ποιά θὰ σοῦ τύχει ὅταν πετάξεις τὸ νόμισμα καὶ τὸ περιμένεις νὰ προσγειωθεῖ.

Διαλέγουμε λοιπόν καὶ παίρνουμε τὴν ἄλλη ὀψη, τὴν ἀσυνήθη.

Τὸ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

Ἐπιδεικνύουμε ἐνδιαφέρον, στὸ πρόσωπό μας διαγράφεται μία ἀποφασιστικότητα. Δὲν κλαῖμε τὴ μοῖρα μας οὔτε κατηγοροῦμε τὴν κοινωνία σὰ νὰ φταίει γιὰ ὅλα. Φορᾶμε στὸ πρόσωπό μας ἕνα χαμόγελο. Δὲν καθόμαστε νωχελικά στὴν καρέκλα μας ἢ τὴν πολυθρόνα μας φοβούμενοι μὴ τυχὸν καὶ μᾶς τὴν πάρουν ἂν τυχὸν καὶ σηκωθοῦμε.

Καθὼς ἔχει διαπιστωθεῖ, οἱ καρέκλες καὶ οἱ πολυθρόνες στὴν Ἑλλάδα εἶναι προῖόν ἐν ἐπαρκείᾳ κι ὁ καθένας μας χρησιμοποιοῦ μάλιστα περισσότερες τῆς μιᾶς γιὰ νὰ σιγουρευτεῖ. Μὴ ξεχνᾶμε πάντως ὅτι οἱ ἀνὰ τὴν ἐλληνικὴ ἐπικράτεια πλανόδιοι γυρολόγοι φρόντισαν νὰ ἐξασφαλίσουν ὅλους μας μὲ φτηνὲς καρέκλες καὶ πολυθρόνες εἰσαγωγῆς — Ἑταλίας, ὅπως διαφήμιζε ἐκεῖνος πού περιόδευε στὸ μέρος πού παραθερίζαμε.

Θὰ πρέπει ὅμως νὰ καθόμαστε... ὅταν πρέπει, καὶ ὄχι πάση θυσίᾳ. Αὐτό, βέβαια, εἶναι δύσκολο, ὅταν τὴ στιγμή πού πᾶς νὰ σηκωθεῖς γιὰ νὰ πᾶς κάπου νὰ κάνεις κάτι, ἀκοῦς ὡς ἐν χορῷ νὰ σοῦ λένε πραγματικά καὶ μεταφορικά: «πού πᾶς καυμένε, κάτσε κάτω». Τὸ καὶ θι σὶ ὅ ἔχει γίνε, ὅπως ὑποστηρίζουμε, ἐθνικὸ σπῶρ! Πιθανόν, μαζὶ μὲ τὰ «πολιτιστικά» πού θὰ προτείνουμε νὰ συμπεριληφθοῦν γιὰ τὴν ἀναδίωξη τοῦ ἀρχαίου ὀλυμπιακοῦ πνεύματος στὴν Ὀλυμπιάδα τοῦ 1996, νὰ τὸ προτείνουμε κι αὐτὸ δίπλα στὸ ἄλμα εἰς μῆκος ἄνευ... φορᾶς!

Τὸ ἦθος ἐργασίας ἀκολουθεῖ

Εἴπαμε, ὅμως, νὰ κάνουμε ἄλλες προτάσεις πρὸ δημιουργικές. Καὶ τὸ κέφι ἐργασίας μπορεῖ νὰ μεταδο-

θεῖ. Καὶ τὸ ἐργασιακὸ πρόβλημα νὰ γίνε, ἕνα κεφάλτο περιβάλλον. Καὶ τὸ κέφι αὐτὸ καὶ τὸ νέο ὕψος νὰ ἀποδώσει ἕνα νέο ἦθος. Ἐβουρμε ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ ὑποχρεώνουν νὰ ἀνταποκριθοῦμε καὶ ἐσωτερικὰ.

Πῶς ἔχοντας δεῖξει πρόθυμοι καὶ ἐργατικοὶ θὰ ἀρνηθοῦμε μιὰ ὑπηρεσία, μιὰ ἐκδούλευση; Δείχνοντας ὅτι δουλεύουμε καὶ συμμορφούμενοι ἐξωτερικὰ ἢ ἀναγκαστοῦμε νὰ κάνουμε ἀναθεώρηση τῆς παλιᾶς μας νοστοπίας, νὰ συνεξηγηθοῦμε μὲ τὴν διπροσωπία μας. Ἀλλοιῶς δειχνόμεστε, ἀλλοιῶς αἰσθανόμεστε, κάτι πρέπει νὰ κάνουμε ἐπιτέλους καὶ νὰ προσαρμόσουμε τὴν ἐσωτερικὴ πρὸς τὴν ἐξωτερικὴ μας στάση.

Μὰ εἶναι «παλαβὸ» ἐσὺ νὰ δουλεύεις ὅταν ὅλοι οἱ ἄλλοι τεμπελιάζουν, ἐσὺ νὰ προθυμοποιεῖσαι ὅταν ὅλοι εἶναι ἀπρόθυμοι. Ἄς ποῦμε ὅτι αὐτὸ προσεγγίζει τὰ ὅρια τῆς σαλότητος, νὰ κάνεις δηλαδὴ κάτι πού προκαλεῖ τοὺς ἄλλους γιὰ πηγαίνει ἀντίθετα στὸ ρεῦμα, ἀντίθετα στοὺς μέσους ὁρους, ἀντίθετα σ' αὐτὸ πού συνηθίζεται, σ' αὐτὸ πού γίνεται. Εἶναι πραγματικά τρελλὸ καὶ παλαβό. Μὰ συνέπεια νὰ σὲ κοιτᾶνε λοξά, νὰ σὲ ὑποβλέπουν καὶ νὰ στὸ λένε κατάνουτρα. «Μὰ δὲν καταλαβαίνει ὅτι εἶσαι τρελλός, καὶ μᾶς ἐκθέτεις ὅλους ἐργαζόμενος ἔτσι;» ἔλεγαν σὲ πρωτοδιορισθέντα σὲ κάποιον Ὑπουργεῖο συγγενῇ μου, ὁ ὁποῖος θεωροῦσε αὐτονόητο νὰ ἐπιδείξει ζῆλο μὲ μὲν εἶχε πιάσει δουλειὰ ὁ ἄνθρωπος. Ἐσὺ ὅμως «κάνεις» τὸν τρελλό. Δὲν δίνεις σημασία. Ἐξακολουθεῖς νὰ δουλεύεις.

Δὲν μπορεῖ, βέβαια, μιὰ τέτοια στάση κάπου θὰ βοηθήσει καὶ σένα καὶ τοὺς ἄλλους. Κάτι καινούριο θὰ προβάλει στὸν ὀρίζοντα καὶ θὰ ἐπακολουθήσει ἐσωτερικὴ χαρὰ γιὰ τὴ δημιουργία. Κάθε ἐργασία ἔχει κάτι τὸ δημιουργικὸ καὶ δίνει χαρὰ ὅταν ξέρεις ὅτι δὲν γίνεται μόνο γιὰ τὸ μεροκάματο ἢ γιὰ τὸ κέρδος ἀλλὰ εἶναι καὶ ἄσκηση τῶν δυνατοτήτων σου καὶ προσφορά στὸ σύνολο.

Αὐτὸ τὸ κοινὸ καλὸ εἶναι ἕνα πολὺ θετικὸ κίνητρο καὶ ἕνα ὄραμα στὸ ὁποῖο ἀποβλέποντας δουλεύεις πρὸ χαρούμενα. Μπορεῖς ἔτσι νὰ μετατρέψεις τὴ φορτικὴ ἀπαιτητικότητα τῶν ἄλλων — τοῦ κράτους, τοῦ ἐργοδότη, τῶν συναδέλφων — σὲ δική σου διαθεσιμότητα καὶ νὰ βρίσκεις χαρὰ στὴν ἐργασία πού κάνεις γι' αὐτούς².

Δουλειά, χαρὰ λοιπόν. Χαρὰ καὶ ἐργασία! Κι ἄς μᾶς δουλεύουν οἱ ἄλλοι ἀγεπαισχυντα. Θὰ ἔλεγα, ὅτι

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟΝ *

(Πάντες οἱ ἐν Ἀφρικῇ διαλάμπαντες Ἅγιοι)

Τοῦ ἀρχιμ. κ. Τίτου Κ. Χορτάτου

ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ

1. ΜΑΡΙΑ ἡ Αἰγυπτία, ὁσία (6ος αἰ.).
2. ΑΙΔΕΣΙΟΣ καὶ ΑΜΦΙΑΝΟΣ αὐτάδελφοι μάρτυρες († 306).
4. ΑΜΜΟΥΝ ὁσιος ὁ Αἰγύπτιος καὶ 15/3 καὶ 29/2 (ἀγ. χρ.).
5. ΘΕΟΔΩΡΑ μετὰ ΔΙΔΥΜΟΥ μάρτυρες (3ος αἰ.).
6. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁσιος ὁ Σιναΐτης (1255 - 27.11. 1347).
8. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ μετὰ ΜΑΞΙΜΗΣ καὶ ΜΑΚΑΡΙΑΣ μάρτυρες (ἀγν. χρ.).
10. ΜΑΚΑΡΙΟΣ μετὰ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΖΗΝΩΝΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΥ καὶ ἄλλων τεσσαράκοντα μάρτυρες ἐπὶ Δεκίου — ΘΕΟΔΩΡΟΣ μετὰ ΤΕΡΕΝΤΙΟΥ μάρτυρες (ἀγν. χρ.) — ΣΕΡΑΠΙΩΝ μάρτυς καὶ 13/9 (ἀγ. χρ.) — ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ, ΠΟΜΠΗΤΙΟΣ καὶ ΜΑΞΙΜΟΣ μάρτυρες.
14. ΘΩΜΑΣ μάρτυς (5ος αἰ.).
21. ΑΡΙΣΤΟΣ ἱερομάρτυς (ἀγ. χρ.). Συριακὸ Μαρτυρολόγιο — ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ὁσιος ὁ Σιναΐτης (7ος αἰ.).
25. ΜΑΡΚΟΣ ὁ Εὐαγγελιστὴς — ΓΕΩΡΓΙΟΣ μάρτυς (25.4.1752).
27. ΕΥΔΟΓΙΟΣ ὁ ξενοδόχος ὁσιος (ἀγ. χρ.).
28. Ἀνάμνησις Θαύματος ἐν Καρθαγένῃ (625).
30. ΜΑΡΙΑΝΟΣ μετὰ ΙΑΚΩΒΟΥ († 258).

ΜΗΝ ΜΑΪΟΣ

1. ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ μάρτυς (ἀγν. χρ.) — ΙΕΡΕΜΙΑΣ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 247 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους

ὄλη ἡ ντροπὴ εἶναι δική τους. Αὐτοί, χωρὶς περισκέψη, χωρὶς λύπη, χωρὶς αἰδῶ, τὸ μόνο ποὺ ξέρουν νὰ κάνουν εἶναι νὰ χτίζουν ὑψηλὰ τριγύρω τους τείχη. Αὐτοαποκλείονται, δηλαδή. Ἐμεῖς ὅμως χρειάζεται νὰ προσέξουμε γιὰ νὰ μὴν ἔχει πάνω μας πέραση ὁ καθαφικὸς λόγος³. Ἀλλωστε, ἐμεῖς μὲ τὴν ἐργασία μας μπαίνουμε μέσα στὸν κόσμον, ἐργαζόμαστε καὶ τὸν φυλάτουμε σύμφωνα μάλιστα μὲ ἀρχαία ἐντολὴ (Γένεση 6' 15).

1. Τὸ ἀντίθετο τῆς ἀγάπης, «Ὁ Ἐφημέριος» 1/15 Ἀπριλίου 1989, σ. 112 - 114.

- προφήτης (7ος π.Χ.) διήλθεν ἐξ Αἰγύπτου.
2. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ἀλεξανδρείας ὁ Μέγας (ἀνακομιδὴ τμῶν Λειψάνων).
3. ΤΙΜΟΘΕΟΣ μετὰ τῆς συζύγου του ΜΑΥΡΑΣ († 286).
6. ΜΑΜΑΣ, ΠΑΧΩΜΙΟΣ καὶ ΙΛΑΡΙΩΝ ὁσιοι (ἀγν. χρ.).
8. ΑΡΣΕΝΙΟΣ ὁσιος ὁ μέγας (354 - 445).
10. ΣΙΜΩΝ Ἀπόστολος ὁ ζηλωτής, ἐκήρυξεν ἐν Ἀφρικῇ.
14. ΑΜΠΕΛΙΟΣ ἐρημίτης ὁσιος ἐκ σιδηρουργῶν (ἀγ. χρ.) — ΓΙΣΙΩΡΟΣ μάρτυς ἐπὶ Δεκίου.
15. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ὁ Ἡγιασμένος ὁ Ταβεννισιώτης καὶ 16/5 (4ος αἰ.) — ΠΑΧΩΜΙΟΣ ὁσιος ὁ Μέγας (9.5.346) — ΒΑΡΒΑΡΟΣ ὁσιος μυροβλήτης (16ος αἰ.).
17. ΣΟΛΟΧΩΝ μετὰ ΠΑΜΦΑΜΗΡ καὶ ΠΑΜΦΥΛΩΝΟΣ (ΠΑΜΦΑΛΙΩΝΟΣ) ἐπὶ Μαξιμίου.
19. ΑΚΟΛΟΥΘΟΣ μάρτυς (π. 286 - 305).
20. ΑΛΚΑΣ μάρτυς (π. 286 - 305) — ΑΣΚΛΑΣ μάρτυς ἐπὶ Διοκλ.
22. ΑΙΜΙΛΙΟΣ μάρτυς († 203).
24. ΣΕΡΑΠΙΩΝ μάρτυς ὁ Αἰγύπτιος (138 - 161).
27. ΕΙΡΗΝΗ μάρτυς (μία τῶν 10 Αἰγυπτίων μαρτύρων).
29. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ἀλεξανδρείας (313 - 328).

ΜΗΝ ΙΟΥΝΙΟΣ

4. ΑΛΩΝΙΟΣ ὁσιος (ἀγ. χρ.) — ΚΥΠΡΙΑΔΑ μάρτυς ἐπὶ Διγναγοῦ Λιδύης.
5. ΑΝΟΥΒ ἀναχωρητής (4ος αἰ.) — ΔΕΚΑ ΑΙ-

2. «Ἐδῶ κυρίως ἀποκαλύπτεται ἡ βαθειὰ φύση τῆς ἐργασίας», ὅπως σχολιάζει ὁ OLIVIER CLÉMENT ὅταν ἀναπτύσσει ἀπόψεις τοῦ Ἀλεξάνδρου Σολζενίτσιν γιὰ τὴν ἐργασία, ποὺ ἐκτίθενται στὸ λογοτεχνικὸ του ἔργο. Ὁ Σολζενίτσιν ἐκθέτει τὴν πατροπαράδοτη χριστιανικὴ ἀποφῆ περὶ ἐργασίας. Πρόκειται γιὰ «γαλλνηευτικὴ δοκίμη» καὶ «προσπέλαση τῆς συνειδήσεως μέσῳ τοῦ σώματος». Βλ. τὴν παράγραφο 4 ποὺ ἐπιγράφεται «Ἡ δημιουργικὴ πράξη» (σ. 66-90) τοῦ δοκιμίου τοῦ O. CLÉMENT, Τὸ πνεῦμα τοῦ Σολζενίτσιν, Ἀθήνα, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας, χ.χ. Ἡ φράση ποὺ παραθέσαμε εἶναι ἀπὸ τὴ σ. 70.

3. Βλ. τὸ ποίημά του «Τείχη».